

Естетичні компетенції як чинник виховання та професійного становлення студентства

Г. Г.Фесенко, канд. філос. наук, А. В. Повстяна

Харківська національна академія міського господарства

Виховні стратегії студентської молоді, що відповідають загальносвітовим тенденціям розвитку вищої школи, орієнтовані на формування активної, «креативної людини» доби нової економіки. Естетична компетентність особи, її розвинуті творчі здібності виявляються у ставленні до праці і навчання, до людей, навколишнього світу, а також в умінні організувати свій побут, вибудовувати сімейні стосунки тощо. Від рівня загальної естетичної культури залежить й те, як людина орієнтується у проблемах (життєвих, наукових, комунікативних і т.ін.), шукає оптимальні рішення. Саме тому у сучасній системі підготовки фахівців (інженерів/менеджерів/економістів) особливе місце посідає розвиток особистісного творчого потенціалу.

Естетичне виховання розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку студентської молоді через виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів. Це, у свою чергу, спонукає ВНЗ до організації особливого культурного простору для виховання студентства, у якому можливе творчо насичене навчання та дозвілля. Значимий для становлення особистості творчий простір формується у ВНЗ, як аудиторною, так і позааудиторною роботою.

Так, позааудиторний компонент виховання передбачає організацію колективних художньо-естетичних заходів студентів під керівництвом або за участю кураторів, викладачів гуманітарних предметів (організація екскурсій до музеїв, відвідування театральних вистав, концертів, художніх майстерень тощо), керівників художніх гуртків студентського Клубу (заняття в гуртках художньо-естетичного профілю, художньо-творчих колективах). Втім серед молоді спостерігається втрата інтересу до високого мистецтва – існуючий культурний вакуум займає маскультура (або поп-культура, популярна культура). Найпростіші форми естетичного досвіду (переважно розважальні) спрямовані не на збагачення духовного світу людини, а на вивільнення несвідомого: інстинктів, бажань, стремлінь. Звичайно, і такий досвід є необхідний, особливо молоді, але в обмежених дозах і при розумінні, що він займає не основне місце у культурному бутті. У

іншому випадку - це призводить до суттєвих змін у духовно-емоційному світі особи. Про це добре написали філософи-екзистенціалісти ХХ ст., що вивчали життя «одновимірної» людини техногенної цивілізації, яка ніби випадає з духовного простору. Втрата людиною досвіду гармонійних відносин зі світом закономірно призводить до відчуття неповноцінності, самотності, безвихідності, існування без сенсу.

Аудиторна складова естетичного виховання має бути орієнтована на формування високої естетичної культури, посилення культуротворчого опанування духовно розвинутих форм мистецтва, що концентрують у образно-емоційній формі усі естетичні прояви дійсності, природи, праці, пізнання, людських взаємостосунків. Осмислення, розуміння мови мистецтва можливе у процесі викладання навчальних дисциплін художньо-естетичного циклу (естетика, культурологія), які посідають у вітчизняній системі підготовки менеджерів, економістів, інженерів занадто скромне місце, а часто й взагалі відсутні у навчальних програмах підготовки. У той час, як у США, Європі «Естетика» є обов'язковим предметом для технічних спеціальностей.

Відсутність у естетичному вихованні студентства аудиторної складової утворює методологічний розрив: уся система позааудиторної виховної роботи відірвана від навчально-теоретичного базису, а значить об'єктивно не може у повному обсязі реалізувати необхідний комплекс культуротворчих компетенцій, притаманних спеціалісту «нової доби». Навчальна діяльність - фундамент естетико-виховної системи студентської молоді, адже саме у перебігу систематичного викладання предметів художньо-естетичного циклу створюються умови для цілеспрямованого і систематичного виявлення потужного виховного потенціалу художніх цінностей, впливаючи на всіх без винятку студентів. Сприйняття мистецтва – складний процес, що розглядається як праця і творчість. У процесі естетичного спілкування викладачів та студентів формується естетично висока культура молоді людини й готовність творчо ставитися до життя, власної праці, навколишнього середовища.

Мета художньо-естетичного виховання студентської полягає в тому, щоб у процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності формувати у студентів особистісно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвивати естетичну свідомість, загальнокультурну і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні.

Загальна мета конкретизується в основних завданнях, що мають інтегрувати навчальні, виховні й розвиваючі аспекти:

- збагачення емоційно-естетичного досвіду,
- формування культури почуттів,
- розвиток загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості;
- виховання у студентів естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтирів,
- розуміння студентами зв'язків мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації;
- формування системи знань та уявлень про сутність, види та жанри мистецтва, особливості художньо-образної мови мистецтв – музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного; виховання художніх інтересів, смаків, потреб у художньо-творчій самореалізації.

Отже, організація художньо-естетичного виховання у ВНЗ передбачає встановлення навчально-виховних взаємозв'язків із системою професійної підготовки студентства (координацію аудиторної та позааудиторної роботи, узгодження освітніх і дозвіллевих заходів, гармонізацію суспільних, професійно-педагогічних і сімейно-родинних виховних впливів).